

μῆκος τῆς βορείου πλευρᾶς ἀνωρύξαμεν καθέτως τάφρους (ὄρ. εἰκ. 1) ἐνθα σημειοῦται διὰ τῶν ἀριθ. 3, 4 καὶ 5) ἐπὶ τῇ ἐλπίδι, ὅπως ἐπιτύχωμεν τὸν τοῖχον τῆς πλευρᾶς ταύτης, ἀλλ' οὐδὲν δυστυχῶς εὔρομεν ἐκεῖ, καθότι καὶ ὁ τοῖχος τῆς μεσημβρινῆς πλευρᾶς τοῦ κτιρίου, φαίνεται ὅτι ὑπέστη μεγάλην καταστροφὴν ἔνεκα τοῦ ἐκεῖ ἰδρυθέντος πυκνοῦ συνοικισμοῦ ληφθέντος τοῦ ὑλικοῦ τούτου πρὸς οἰκοδομὴν οἰκιῶν, ὧν πλεῖστα θεμέλια, ὡς εἴπομεν, εὔρομεν καὶ ἐνταῦθα καθὼς καὶ πλῆθος μεταγενεστέρων χρόνων πίθους οἰκιακῆς χρήσεως τῶν κατοίκων.

Ἴσως ἀνατολικώτερον ἐντεῦθεν τῶν ἀνορυχθεισῶν τάφρων καὶ κυρίας ἐντὸς τῶν οἰκιῶν τοῦ μὴ εἰσέτι ἀπαλλοτριωθέντος χώρου θέλει εὔρεθῆ ὁ τοῖχος τῆς μεσημβρινῆς πλευρᾶς ὡς καὶ ἡ κυρία εἴσοδος τοῦ Ὁρείου καθότι ἄλλας εἰσόδους εὔρομεν μίαν μὲν εἰς τὴν ἀνατολικὴν καὶ ἐτέραν εἰς τὴν δυτικὴν πλευρὰν τοῦ κτιρίου (πρβλ. εἰκ. 1).

Ἄλλὰ περὶ τούτου θὰ εἴμεθα εἰς θέσιν νὰ πληροφορήσωμεν κατὰ τὸ ἐρχόμενον ἔτος, ὅταν σὺν Θεῷ συνεχίσωμεν τὴν ἀνασκαφὴν ἡμῶν, ἀπαλλοτριωμένου τοῦ χώρου ἐκεῖ κατεδαφισομένων τῶν μικρῶν οἰκιῶν.

† Π. ΚΑΣΤΡΙΩΤΗΣ

2. ΑΜΦΙΑΡΕΙΟΥ ΣΚΑΦΑΙ (1929)

Τῷ 1929 σκαφικαὶ ἐργασίαι ἐγένοντο ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν ὄχθῶν τοῦ χειμάρρου καὶ μάλιστα ἐπὶ τῆς δεξιᾶς.

Α') *ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης.* Ἐπανελήφθη ἡ βορροᾶθεν τοῦ μουσείου σκαφή ἡ βορροᾶθεν τῆς εἰς Σκάλαν Ὁρωποῦ μελλούσης ἄγειν ἀμαξιτοῦ. Ἐνταῦθα πρὸς τῇ ὁδῷ ἐν ἀγρῷ Λούπη (πρβ. ΠΑΕ 1924¹⁰¹ 1925³⁵) ἀποκαλύπτονται λείψανα οἰκοδομήματος, ἧγουν δύο χῶροι δοριζόμενοι ὑπὸ νοτοβορείου τοίχου, ὅστις φέρεται ἀπὸ τῆς ἀμαξιτοῦ πρὸς βορροᾶν εἰς μῆκος 4 60, μεθ' ὃ ἐπικάμπεται πρὸς τε ἀνατολὰς καὶ πρὸς δυσμᾶς.

Ἐκ τοῦ ἀνατολόθεν τῆς στοᾶς καὶ τῶν θερμῶν ἀγροῦ Παπαγγελῆ ἐκομίσθη εἰς τὴν στοᾶν μέγα μάρμαρον, ὅπερ τὸ πάλαι ἦν ἐπίθημα (ἀνατολικόν) τοῦ θρονίου τῆς βορροδυσμικῆς γωνίας τοῦ ἀνατολικοῦ δωματίου τῆς στοᾶς.

Β') *ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης.* Ἐν τῷ χειμερινῷ καταγωγίῳ (ΠΑΕ 1917²³⁹ εἰκ. 1) ἀπεκαλύφθησαν τὰ τῶν ἀνατολικῶν μετακιονίων τῆς δισκελοῦς στοᾶς (ἀρ. 38-41), ἐνθα ἡ ἐπίχωσις πάνυ βαθεῖα.

Ἐν δὲ τοῖς δυσμικοῖς νοτόθεν τῆς ἀνατολοδυσμικῆς πομπικῆς ὁδοῦ 144-138 (Æ 1922¹⁰²) ἀνεκαθάρθη τὸ οἰκοδόμημα 146 A-146 AA (Æ 1922¹⁰² εἰκ. 2 1928⁴³ εἰκ. 3)· ἔχει δὲ τοῦτο ἐσωτερικὸν μῆκος 5 22 (βορρονότιον) × 8 95 (δυσμανατολικόν)· ὁ βόρειος τοῖχος συνέκειτο ἐκ δύο δόμων,

ὄν ὁ μὲν κάτω ἦν πώρου (πλ. 065), ὁ δὲ ἄνω (πλ. 045) ἀσβεστολίθου· ἐπὶ τοῦ ἀνατολικοῦ τοίχου εἶχε θύρωμα πλ. $\pm$ 090· παρὰ τὸν βόρειον τοῖχον ηὔρεθη μεγάλη πλάξ ἀσβεστολίθου 160 × 081, πᾶχ. 057 δίχα τεθραυμένη (ἀδηλον εἰ ἦν ὁδοῦ)· πρὸς τῷ νοτίῳ τοίχῳ κατὰ τὸ μέσον τοῦ χώρου ηὔρεθησαν λείψανα τοίχου, ἴσως μεσοτοίχου. Πρὸς τῷ βορείῳ τοίχῳ τοῦ 146 A ἴδρυται βᾶσις πώρου (K), 105 (BN) × 052 (ΔA), ὕψ. 065, ἐφ' ἧς τετράγωνος πῶρος 062 (BN) × 049 (ΔA), ὕψ. 079· νοτιόθεν ταύτης ἀπεκαλύφθη συνέχεια (Ω) τοῦ τοίχου, ὅστις ἐρχόμενος ἐκ βορρᾶ νοτιόθεν τῆς ὁδοῦ 85 κάμπτεται ἐν 142^{Αν} πρὸς ἀνατολάς· ἐν Ω λήγει εἰς μέγαν πῶρον (μῆκος δυσμανατολικὸν 120, πλ. 044, ὕψ. 060). Νοτιόθεν τοῦ 146^Α ἀπεκαλύφθη τὸ τετράγωνον οἰκοδόμημα 146^Ν. Ἔχει δὲ τοῦτο ἑσωτερικὸν μῆκος βορρονότιον μὲν 667, δυσμανατολικὸν δὲ 580· τὸ 146^Ν ἐπὶ τοῦ ἀνατολικοῦ τοίχου εἶχεν ἴσως δύο θύρας μονοθύρους (πλ. 094), σφίζεται δὲ κατὰ χώραν μὲν πλάξ ἐστηκυῖα ὡς παραστάς τοῦ βορείου θυρώματος, ἀνατολόθεν δὲ τῆς εἰκαζομένης θέσεως τῆς νοτίου θύρας ὁδὸς μονοφύλλου θυρώματος. Δυσμύθεν τοῦ 146^Ν χώρος μακρὸς (δυσμανατολικὸν μῆκος 1118), διηρημένος διὰ πλίνθων, ὡς εἰκάσαι, ὁμῶν εἰς δύο χώρους, δυσμικὸν (143^{Νβ}) καὶ ἀνατολικὸν (143^{Να}), μετ' ἰδίων θυρωμάτων ἐπὶ τοῦ βορείου τοίχου. Ἐνταῦθα ηὔρεθησαν κονιάματος ἀποτμήματα, ἐρυθρῶς καὶ φαιῶς καὶ θαψίνως ἐπιχρωσμένα. Ὁ νότιος τοίχος τῶν δύο χώρων τούτων ἦν ἀντηρίς τῶν ἐκ νότου διὰ φάραγος καταρρεόντων ὑδάτων, πάνυ βαθέως τεθεμελιωμένος· ἐν τῷ δυσμικῷ τοίχῳ τοῦ 143^{Νβ} σφίζονται τὸ μέρος ἕξ δόμοι, συνδεόμενοι φορμηδὸν καὶ παρὰ μῆκος πρὸς τοὺς τοῦ νοτίου τοίχου, ἦγουν ὁ μὲν 1^{ος} (κατώτατος) καὶ ὁ 3^{ος} καὶ ὁ 5^{ος} δόμος τοῦ νοτίου τοίχου ἐξικνοῦντο μέχρι τῆς ἀνατολικῆς ἐπιφανείας τοῦ ἀντιστοίχου δόμου τοῦ δυσμικοῦ τοίχου, ὁ δὲ 2^{ος} καὶ 4^{ος} καὶ ὁ 6^{ος} δόμος τοῦ νοτίου τοίχου εἰσεχώρουν μέχρι τῆς δυσμικῆς ἐπιφανείας τοῦ δυσμικοῦ τοίχου (πρβ. ἐν τῷ χώρῳ 163 τὴν σύνδεσιν τοῦ νοτίου τοίχου [= τῆς ἀντηρίδος] πρὸς τὸν δυσμικὸν τοῖχον, ΠΑΕ 1928₄₄).

Δυσμύθεν τοῦ συγκροτήματος 163 - 167 ἡῦρηται στενὸς νοτοβόρειος τοῖχος (πλ. 040, μῆκ. 280)· δυσμύθεν δὲ τούτου διῆκεν ἢ ἐκ τοῦ νοτίου ὄρους ὁδός, ἣτις ἐπικαμπτομένη ἦγε διὰ τῶν χώρων 147^Ν καὶ 147 εἰς τὴν ὁδὸν 138 καὶ ἐντεῦθεν διὰ τῆς ὁδοῦ 108 καὶ διὰ τῆς ἐπὶ τοῦ χειμάρρου γεφύρας εἰς τὰ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης.

Ἐπὶ τοῦ νοτίου τοίχου, ἦγουν τῆς μακρᾶς ἀντηρίδος, τοῦ εἰρημένου συντάγματος 163 - 167 ἀνεώγετο δίοδος (πλ. 089 - 099) πρὸς ἀποχέτευσιν τῶν ἐκ τοῦ ὄρους ὀμβρίων ὑδάτων· ἐνταῦθα δὲ ἐν τῷ χώρῳ 165 ἡῦρηται ὄχετος ἐκ τμημάτων πώρων ὑποκοίλων, κρυπτός, ὅστις καθ' ἃ ἐν ΑΕ 1922₁₀₆ εἴρηται, φέρεται πρὸς βορρᾶν εἰς τὴν ὁδὸν 138 (πρβ. ΠΑΕ 1928₄₅).

Νοτιόθεν τοῦ συντάγματος 163 - 167 πέντε που μέτρ. ὑπερθεν ἐπὶ ὄχθου

τῆς κλειτύος τοῦ νοτίου ὄρους ἀπεκαλύφθη οἰκοδόμημα ΑΒΓΔΕ, οὗ ὁ βόρειος τοῖχος φέρει θύρωμα ἀνοιγόμενον πρὸς βορρᾶν. Ἐν τῷ κτίσματι τούτῳ ἠϋρέθησαν λίγδου ἀποκόμματα δύο λύχνου καὶ σκύφων καὶ πλησίον, ἐν προτέρως ἐτείας σκαφεία, πολλῶν πωμάτων ἀγγείων ἀποτμήματα, ἕξ ὧν εἰκαστὸν ὅτι ἐνταῦθα ὑπῆρχε κεραμεῖον.

Ἐν τῇ ἀνατολικῇ πομπικῇ ὁδῷ 138 (ΑΕ 1922¹⁰² εἰκ. 2) ἀνεκαθάρθησαν τὰ παρὰ τὸ οἰκοδόμημα 137^β καὶ ἀνατολόθεν τούτου, ἀνεφάνησαν δ' εὐκρινέστερον τὰ τῆς ἀρχῆς τῆς ἐκ τῶν βορροανατολικῶν καμπύλως φερομένης ὁδοῦ 138· ἐνταῦθα ἡ ὁδὸς φαίνεται ἠϋρυσμένη ἀποκοπέντων τοίχων τινῶν τῶν βορρᾶθεν κειμένων οἰκοδομημάτων. Ἐκ τῆς ὁδοῦ 138 δύο μὲν ὁδοὶ ἔφερον πρὸς νότον, ἄλλη δὲ καθῆκεν ἐπὶ τὸν χεῖμαρρον.

Νοτόθεν τῶν πρὸς νότον φερουσῶν δύο ὁδῶν ἐκτείνεται σύριγξ ἐν τῷ βράχῳ ὀρωρυγμένη, ἔχουσα μῆκος ἀνατολοδυσμικὸν 18 μέτρων, πλάτος ± 100 , ὕψος 150, καὶ φέρουσα δεξαμενὴν, ἧς μῆκος δυσμανατολικὸν μὲν 160, νοτοβόρειον δὲ 235, βάθος δὲ 200, κατὰ δὲ τὰ ἀνατολικά τῆς σύριγγος ὑπάρχει τοῖχος βορρονότιος· ἔξωθεν δέ, ἡγουν βορρᾶθεν τοῦ ἀνατολικῷ στομίῳ τῆς σύριγγος, 190 ἀπαντικρὺ αὐτοῦ, ἐν τῷ ἀνατολικῷ ἄκρῳ δυσμανατολικῷ τοίχου τριῶν χώρων, 080 δυσμόθεν τοῦ ἀνατολικῷ τοίχου τοῦ ἀνατολικῷ χώρου ἴδρυται θύριον ὕψους 098, (δίοδος 045 [ἄνω] — 050 [κάτω]), οὗ ἡ μὲν ἀνατολικὴ παραστάς σύγκειται ἐκ δύο ἐπαλλήλων λίθων, ἡ δὲ δυσμικὴ ἕξ ἑνὸς (πλ. 026, πᾶχ. 040), τὸ δὲ ὑπέρθυρον (δίχα τεθραυσμένον) ἔχει μῆκος 063, ὕψος 021.

Νομίσματα ἠϋρέθησαν 20 χαλκᾶ (Βοιωτῶν κλπ.), ἃ καὶ Ἀθήναζε κομισθέντα κατετέθησαν ἐν τῷ νομισματικῷ μουσεῖῳ.

† Β. ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ

3. ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΘΗΒΩΝ

Ἡ ἐφετινὴ ἀνασκαφὴ ἐν τῷ Καδμείῳ, ἂν ἐξαιρέσωμεν γενικὴν τινα διευθέτησιν καὶ μετατόπισιν καὶ ἀποκομιδὴν χωμάτων, ἐστράφη κυρίως εἰς τὴν ἀφαίρεσιν τοῦ συμπήκτου ἐκ τοιχογραφημάτων καὶ ἀσβέστου δαπέδου, ὑπὸ τὸ ὁποῖον εἴχομεν ἐν μέρει εἰσδύσει πρὸ τοῦ 1910 καὶ ἐξηγῶμεν καλλιτέχνα τοιχογραφήματα, ἅτινα ἐπέτρεψαν ἡμῖν τὴν ἔγχρωμον ἀνασύστασιν τῆς γυναικός, ἧς ἡ εἰκὼν εἶνε ἀνηρημένη ἐν τῷ ἀρχαιολογικῷ τμήματι τοῦ ὑπουργείου τῆς Παιδείας καὶ ἧς ἐγὼ μόνον φωτογραφικὸν μεταλλογράφημα ἠδυνήθην νὰ δημοσιεύσω (πρβλ. τὰ ἐμὰ Θηβαϊκὰ = Ἀρχ. Δελτ. 1917 σ. 339). Ἡδη συνελέχθησαν πάντα τὰ ὑπόλοιπα τοιχογραφήματα, ἕξ ὧν πολλὰ δεικνύουσι μέρη ἀνθρωπίνων σωμάτων μετὰ περιδεραίων ἢ ψελίων, πάντα δ' εἶνε ἀξιοσπού-